

ענג שבת

פרשת: שלח - קרח

ט"ו בסיון התשע"ד
(13.06.2014)

עלון מס' 19 (1117)
(שנה עשרים ושמונה)

מועדי השבת שלח
ער"ש מוצ"ש

י-ם	19.10	20.28
ת"א	19.25	20.31
ח'פ"ה	19.18	20.32
ב"ש	19.26	20.29
אילת	19.19	20.27

זמני היום והלימודים היומיים:

מסבת שלח - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	3.42 - 3.42
זמן הנחת תפילין	4.45 - 4.45
הנץ החמה (מישור)	5.35 - 5.35
הנץ החמה (הנראה)	5.39 - 5.38
ס"ז ק"ש מג"א	8.12 - 8.11
חצות היום	12.43 - 12.41
מנחה גדולה	13.19 - 13.17
שקיעת החמה	19.49 - 19.48
צאת הכוכבים ב'	20.39 - 20.38

דף יומי: תענית ג - ט

מועדי השבת קרח
ער"ש מוצ"ש

י-ם	19.12	20.30
ת"א	19.27	20.33
ח'פ"ה	19.20	20.35
ב"ש	19.28	20.31
אילת	19.21	20.29

זמני היום והלימודים היומיים:

מסבת קרח - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	3.44 - 3.42
זמן הנחת תפילין	4.48 - 4.46
הנץ החמה (מישור)	5.38 - 5.36
הנץ החמה (הנראה)	5.41 - 5.39
ס"ז ק"ש מג"א	8.14 - 8.12
חצות היום	12.44 - 12.43
מנחה גדולה	13.20 - 13.19
שקיעת החמה	19.51 - 19.50
צאת הכוכבים ב'	20.41 - 20.40

דף יומי: תענית י - טז

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.
לדוגמא: "זמן שקיעה מחר בטבריה"
את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
ובם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il
ב"מדעי יהודי" www.moreshet.co.il
יו"ר העמותה והעורך ער"ד שמואל כהן
כתובת: רח' בלוק 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smulady@netvision.net.il
דפוס: אקסטרה פרינט 50-54-1700

עונת התלונות

מושחתים נמאסתם!!! מושחתים הביתנה!!! זו הקריאה שקוראים קרח ועדתו. הם מתלוננים למה משה נתן את כל המשורות למשפחתו: את הכהונה הגדולה לאחיו, ובכלל התלוננו הבכורות, למה משה לקח מהם את עבודת המשכן ונתן לשבטו - שבט לוי. טענות מוצדקות שנשמעות גם מוכרות בימינו. יחד עם זאת נשאלת השאלה, למה התעוררו להתלונן רק עכשיו?
הרי אהרון נבחר לכהונה כבר מזה זמן רב והכהונים כבר עובדים במשכן. כבר כשנה וחצי אהרון נבחר להיות מנהיג עוד במצריים. מה קרה פתאום עכשיו שקרח ועדתו מתעוררים?
למה לא התעוררו עם בניית המשכן וכד'?

פרשת קרח באה לאחר חטא המרגלים, לאחר שמה מודיע, בשם ה', שהעם נשאר במדבר עוד 40 שנה וזה מבחינת העם מכניס אותם למנטאליות של כניסה לשגרה ללא מטרה מוגדרת וללא אופק ברור.
החל מציווי משה במצרים דרך יציאת מצרים העם מקבל משימה קצרת טווח: לקחת שיה ולהתכונן ליציאת מצרים בעוד 14 יום. בעוד חמישים יום מתן תורה צריך להתעלות יום אחרי יום בספירת העומר לקראת מתן תורה וכדומה.
לאחר מכן שנה של בניית המשכן, הציפייה וההכנות להכניסה לארץ. רואים באופק משימות שצריך להגיע אליהם יש למה לשאוף יש מטרה ברורה וקצרת מועד.
פתאום, לאחר חטא המרגלים, אין למה לשאוף, לא נכנסים לארץ, ואין מטרה ברורה למה לשאוף.

כאשר עם חי בהרגשה שאין אידיאלים אליהם לשאוף, נזכרים להתלונן. אנו מכירים תופעה זו במישור הפרטי: הילד גדל והופך לנער (והילדה לנערה) ובכל משך הזמן הזה יש לו למה לשאוף ולהתקדם מדרגה לדרגה, מכיתה לכיתה במערכת החינוך, בצבא וכדומה. אבל כאשר הכל נגמר, מסיימים את השירות הצבאי, פתאום אין אתגרים באופק ומחפשים אתגרים חדשים, פעמים רבות אתגרים דמיוניים ואפילו מסוכנים: להיאבק בתנינים, באמזונס, לטייל בג'ונגלים, לטפס על הרים בקצה העולם וכדו'.

כך גם במישור הלאומי עם זקוק לאתגרים ולאידאליים כדי לשאוף ולהתקדם וכאשר אין חזון מתחילות התלונות. "באין חזון יפרע עם" (משלי כט יח).
בשנותיה הראשונות של המדינה היו לעם ישראל הרבה מאוד משימות ואידאליים שהוא שאף אליהם: קליטת עליה, בניית צבא, בניית המדינה, הפרחת השממה ועוד. אך לאחר מלחמת ששת הימים חשבו שהנה הגענו לכל ההישגים האפשריים הארץ בשלמותה בידנו, לא צריך לתצפת מעל גגות בתי ירושלים כדי לראות את הכותל והצבא חזק. היתה הרגשה שהגענו אל המנוחה ואל הנחלה. אז התחילו מחלוקות גדולות וחריפות בעם. הרגשת הרווחה הובילה למלחמת יום הכיפורים. עד היום אנחנו רק מתלוננים, לעיתים בצדק ולעיתים שלא בצדק, הגענו ל"סוף העונה" ואנו נזכרים להתלונן גם על דברים שאירעו בעבר.

אני זוכר, בהיותי בגוש קטיף (יבנה ויתכונן) כאשר רוב התושבים עסקו בחקלאות בחממות (חקלאות חורף) הסתיימה עונת העבודה לקראת תחילת הקיץ. עונת הקיץ היתה התקופה הקשה ביותר בשנה מבחינה חברתית. בקיץ היו אסיפות על כל מיני תלונות של החברים, את החלל הריק מעבודה מלאו התלונות וה"קיסורים", כי הגענו למה שקראו החקלאים: "סוף עונת המלפפונים".
הפתרון לבעיה זו, לכל אווירת התלונות, הוא לרומם את רוח העם ולתת לו אידיאלים חדשים אליהם ישאף ואתגרים חדשים כדי שיהיה מה לעשות ואז גם תלונות הסרק יפסקו.

הרב **משה ביגל**, הרב המקומי - מיתר

העלון מוקדש לזכר ולע"נ
לאה מרים בת **יעקב גנץ ז"ל**,
נפטרה ב-כ"א בסיון תשע"ג.
יהי זכרה ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ
אברהם (רומק) בן חיים הוטרוד ז"ל,
נפטר ב-י"ח בסיון תשס"ח.
יהי זכרו ברוך!

מי שאינו מודע למורכבותו של האדם ולמגבלותיו, רק הוא מרשה לעצמו לדחוס אל תוכו מכל הבא ליד ולפה. לא כל מאכל מתאים לכל אדם. כדי לשמור על הבריאות חובה לווסת את האוכל. חובה בריאותית להזהר מאד שלא להכניס לגופנו חומרים רעילים. אם בגופנו הפיזי נוהגים אנחנו כך, מדוע שלא נקפיד על כך גם בתחום הרוחני, בתחום המוסרי?
"בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הם, כל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" (קהלת רבה ז, כח).

הקב"ה יכול היה לברוא את העולם מושלם מבלי שנצטרך לטרוח, לשאוף ולהשיג הישגים. אבל הקב"ה לא השלים את הבריאה והשאיר זאת לברואי. מסביר הרמח"ל: "... מפני שרצה הרצון העליון שיוכלו בני אדם להבין קצת מדרכיו ופעולותיו, ואדרבא, רצה שיהיו משתדלים על זה ורודפים אחרי זה מאד... לפי ערך הנבראים ולא לפי ערכו. על כן נתן לנו חוקים להתבונן בהם להבין לפחות מעט מזעור..." (דעת תבונות עמ' 25).
הקב"ה רוצה שהבריות יכירו עולמו.

המהר"ל בספרו "נתיבות עולם" אומר על החכמה היוונית שאין לה שייכות אל התורה כלל... "אבל החכמות לעמוד על מציאות וסדר העולם בודאי מותר ללמוד" (פרק יד). ומסקנת המהר"ל על לימוד חכמת העולם: "מזמה נלמדו כי כל דבר שהוא לעמוד על מהות העולם יש לאדם ללמוד, ומחויב הוא בזה כי הכל מעשה השם הוא ויש לעמוד עליהם ולהכיר על ידי זה בוראו".

"ולא תתורו אחרי עיניכם" (טו, לט) היא גם על החכמה היוונית ועוד מראות המסירים האדם מדרך הישג. לא כן לימוד החכמות ולימודי ליבה כפי שנקראים היום. זה מה שמסכם החתם סופר על דברי הגמרא "מגעו בניכם מן ההגיון" (ברכות כח, ב) שיש מפרשים 'הגיון' שאר החכמות. וכך מדייק הוא: "משמע מגעו בניכם ולא נגעו עצמכם, כי כל החכמות המה רקחות וטבחות לתורה והמה פתחים ושערים לה, מי שאין לו ידיעה בניתוח (אנטומיה...) לא ידע הלכות טרפות על בוריו וחכמות השיעור וגימטריה לעירובין וסוכה וחלוקת הארץ" ("תורת משה", פרשת שלח)

בס"ד

מפעל תפילין

יצור בתי תפילין
גסות מהודרות בכל
הנוסחאות

7703 זיס77

לפניה, להתייעצות ולהזמנה: 09-8870673

דתי פייג' לעסקים:
קידום עסקים באינטרנט בתקציב של כוס קפה
לפרטים: 072-2400300

דתי פייג' - פורטל העסקים המוביל לציבור הדתי
מה שמתאים לך בקליק
עסקים, שירותים ובעלי מקצוע
חבילות נופש, מלונות וצימרים
חתונה, שבת חתן, אטרקציות ועוד.

נאו"ת דש"א

אירוח ותרבות, ארגון שבתון עיון ושבת חתן

ראש השנה

בית ההארה המפואר
בית ון ירושלים

כ"ט באלול תשע"ד-ב' בתשרי תשע"ה
(24-27/9/14)

שני מניינים, פנסיון מלא, בעלי תפקידים מקצועיים, שיעורים והרצאות הכשר מהדרין

בית ההארה המשופן
ברמות שפירא בית מאיר

כ"ט באלול תשע"ד-ב' בתשרי תשע"ה
(24-27/9/14)

שני מניינים, פנסיון מלא, בעלי תפקידים מקצועיים, שיעורים והרצאות הכשר מהדרין

מחיר מיוחד לנרשמים עד 31/5

יחידת נופש קלאב הוטל אילת

סוויטה ל-4 נפשות.
שבוע 31 (27.7.14 - 3.8.14)
שבעה לילות במחיר מציאה.

לפרטים והרשמה: שמעון נייד: 052-3611441 | פקס: 08-9268663

דיני השבוע ומנהיגו

שבת פרשת שלח

הפטרה: "וישלח יהושע" (יהושע, ב, א). במנחה פרקי אבות: פרק ב'

שבת פרשת קרח

הפטרה: "ויאמר שמואל" (שמואל א' יא, יד).

מברכים החודש: תמוז

המולד: ליל שבת קודש שעה 6, 5 דקות ו-12 חלקים.

ראש חודש תמוז ביום שבת קודש ולמחרתו ביום הראשון, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

השבת בברכת החודש אומרים "ולמחרתו".

לא אומרים אב הרחמים ולא מזכירים נשמות.

במנחה פרקי אבות: פרק ג'

יום חמישי, כ"ח בסיון, המתענים בערב ראש חודש מתענים ביום זה. אומרים יום כיפור קטן במנחה. אומרים תחנון.

ברכת החודש

מנהג קדמונים, בשבת שלפני ראש חודש, לברך את החודש הבא עלינו לטובה, להודיע אימתי יחול ראש חודש, כדי שיהרו ישראל הקיום הלכות החודש (משנה ברורה תיז, א). אמנם אין בכך חובה, ושברכת החודש הינה ברכה שהזמן גרמא, אבל גם הנשים והגוהגות לומר ברכת החודש, שהרי ברכה זו היא בקשת רחמים ומתוך כך יזהרו גם הן בהלכות החודש. "אמר ר' יוסי: מימי לא התפללתי מוסף כל זמן שלא ידעתי אימתי ראש חודש" (תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פ"ה ה"ג).

השבת בברכת החודש אומרים "ולמחרתו".

מן התורה אין ראש חודש אלא יום אחד בלבד - הראשון לחודש החדש. שני ימי ראש חודש, יום השני עיקר ויום הראשון אינו בא אלא מן הספק, שהיה בזמנו, כשהיכו לעדי החודש. משום כך נמנה יום ראשון של ראש חודש עם החודש שעבר (ל' בחודש שעבר), ורק מיום ראש החודש השני מתחילים למנות את החודש שנכנס. לכן, אין להוסיף את המילה "ולמחרתו" בברכת החודש. ראה: כצאן יוסף, ספר מנהגים. מופיע גם בסידור ווילנא. גם בלוח "דבר בעתו", שער זמנים בעתם. ראה גם בלוח לארץ ישראל של טוקצ'ניסקי. בלוח כולל חב"ד, וכן בלוחות אחרים, המתבססים על המנהג וההלכה לא מופיעה המילה "ולמחרתו". ברם, כשמברכים לשבת קודש הבא ויום הראשון שלאחריו, בשבת כזו מכריז ש"ץ 'למחרתו' ביום הראשון כדי לשלול את יום ראשון הסמוך לברכת החודש, כדי שלא יבואו לכלל טעות, שראש חודש הוא ביום ראשון הקרוב. כך כתוב ב"נוהג כצאן יוסף". מופיע גם בסידור ווילנא.

דיני תפילה - תפילת עמידה - שמונה עשרה

קודם שיתחיל "ברוך אתה" יאמר "ה' שפתי תפתח". אין זה הפסק בתפילה. מי שלא אמר צריך לחזור (שו"ת אגרות משה, אורח חיים ח"ה, כד)

בקשת צרכים: התפילה מחולקת לשלושה חלקים. שלש ברכות ראשונות - שבח להקב"ה. אמצעיות - בקשות. שלש אחרונות - שבח והודיה. רק בבקשות האמצעיות מותר לבקש בקשות היחיד. **הכריעות בתפילה:** התחלה וסוף של ברכת אבות - תחילת העמידה - מגן אברהם. התחלה וסוף של ברכת ההודאה - תחילת מודים - הטוב שמך ולך נאה להודות. (משנה ברורה קכא. שולחן ערוך נג) בבאר הלכה (שם) הסביר שאין לכרוע בשאר הברכות דנראה כמוסיף על חיוב הכריעות שתיקנו חז"ל. **סדר הכריעה:** כשאומר "ברוך" כרע בברכיו, כשאומר "אתה" יתכופף, ויעמוד כך בכריעה עד שייגיע ל"ה" ואז יקוף עצמו. כך יעשה כשאומר מודים. בכל מקרה ב"ה" יקוף תמיד.

ברכות אמצעיות: בברכת רפאנו יכול להתפלל על החולה. בברכת השנים יכול להוסיף ברכה על פרנסה. בברכת חונן הדעת מוסיף ומבקש על חכמה ודעת. כך יעשה: יקדים לומר

קטע שלם מנוסח הברכה שבה עומד בתפילה, ואחר כך יאמר את ההוספה - בקשה. שלא מעניין אותו ברכה אסור להוסיף (משנה ברורה קיט, א-ג).

בברכת שומע תפילה רשאי להתפלל על כל דבר שירצה (שם).

סיום התפילה

פסוק המציין שמו: נהגו לומר קודם יהיו לרצון השני פסוק מהתנ"ך, המתחיל באות כהתחלת שמו, ומסיים באות כסיום שמו, או ששמו נמצא בפסוק (קצור שולחן ערוך יח, טו) ראה באלוהו רבה (קכב, ג) שמסביר שזה סגולה שלא ישכח את שמו לעתיד לבוא.

הפסיעות בסיום: ג' פסיעות לאחור. תחילה ברגל שמאל (שמאל, ימין, שמאל) (משנה ברורה קכג) ויאמר "עושה שלום". גם ש"ץ יחזור ג' פסיעות.

חזרה לקדימה מהפסיעות: ש"ץ: ימתין מאחור עד תחילת החזרה. לפני שש"ץ מתחיל החזרה ישוב למקומו - יחזור קדימה ויתחיל בחזרת הש"ץ. אין לעשות "טיילת" הש"ץ אינו רשאי לחזור לאחוריו בסיום תפילתו תפילת היחיד ומיד לשוב למקומו - חזרה קדימה ואז... בתחילת החזרה לפסוע לאחור וקדימה - אין לעשות כך.

כמו כן אסור לשליח ציבור לדבר בין תפילת היחיד לחזרת הש"ץ. בסיום החזרה ש"ץ לא יפסע אחורה אלא בסיום הקדיש אחר חזרת הש"ץ.

יחיד: פוסע לאחוריו ג' פסיעות ומתחיל ברגל שמאל. בתפילות שיש בהן חזרת הש"ץ יעמוד היחיד במקום שכלו הפסיעות עד שייגיע שליח ציבור לקדושה (משנה ברורה קכג, ב). ובתפילת ערבית עד שיתחיל ש"ץ את הקדיש תתקבל (שולחן ערוך שם), ואז יחזור למקומו באתו ג' פסיעות.

יש מקפידים שלאחר שפסעו ג' פסיעות לאחור וממתנים לחזרה, שלא יעבור אדם בתחום הג' פסיעות שלהם עד שיחזרו למקומם.

הדיבור אחר תפילת היחיד: צריך ורואי לא לדבר כלל באמצע התפילה. חמור יותר הדיבור בין התפילה לקדושה. לכן, אחרי שסיים תפילת היחיד ימתין במקומו בשתיקה וכשיגיע ש"ץ לקדושה ישוב למקומו, יאמר הקדושה. הקדושה מסתיימת באמירת "אמן" על ה"אל הקדוש". (משנה ברורה קיא, י. כף החיים קכד, א. משנה ברורה קכג, ברמ"א וביאור הלכה).

חזרת הש"ץ: כאמור אין לדבר בשעת התפילה ובודאי לא בשעת חזרת הש"ץ. יש להקשיב לחזרת הש"ץ ולענות "ברוך הוא וברוך שמו" ו-"אמן".

אם אין לפחות תשעה אנשים ששומעים ועונים לחזרת הש"ץ יש חשש קרוב שהברכות תהיינה לבטלה (מקור חיים קכד, ד. כף החיים קכד, טז). לכן, גם, יש לשליח ציבור להמתין שיהיו בנוסף אליו עוד תשעה מתפללים שסיימו את תפילת העמידה ויענו ברוך הוא וברוך שמו לתפילתו, ורק אז יתחיל בחזרת הש"ץ.

ארבע אמות של המתפלל:

אסור לשבת בסמוך לארבע אמותיו (שני מטר) של המתפלל תפילת העמידה. בין מלפניו, ובין מצדדיו. הוא הדין שאסור לשבת בסמוך לשליח ציבור בשעה שהוא מתפלל.

אסור לעבור לפני מתפללים שמונה עשרה אפילו אם הוא צריך לעבור לפנייהם על מנת שיוכל להתפלל במנין. אך אם הוא נאלץ לעבור שם כדי להשלים מנין, שחסר ורק בכדי להשלים למנין עשרה, מותר לו לעבור בפני המתפללים.

מי שסיים תפילתו, ועומד אדם אחר ומתפלל מאחוריו, אינו רשאי לפסוע לאחוריו עד שסיים הלה את תפילתו. משום שאסור לעמוד בתוך ארבע אמותיו של המתפלל מלפניו. ואם המתפלל אינו מאחוריו ממש, אלא מצדו, או שאינו בתוך ארבע אמותיו, ואפילו לאחר שיפסע שלוש פסיעות לא יכנס לארבע אמותיו של המתפלל, רשאי לפסוע לאחוריו בלי להמתין.

גם שליח ציבור שסיים תפילתו ועומד מתפלל שמונה עשרה מאחוריו לא יפסע לאחור ויכול להתחיל חזרת הש"ץ מבלי שפסע לאחור.

תפילה רוטה

תפילה - תפילת עמידה - שמונה עשרה תיקוני שיבושי לשון / פיסוק בתפילת העמידה (שמונה עשרה):

יש המסבירים את המילה "תַּפְּלָה" מלשון פלילים ומשפט, במשמע שבסוף התפילה אתה עומד לדון, ולכן על האדם להשתדל מאוד בתפילתו כדי לצאת זכאי בדיון. חלק חשוב בזיכוי יהיה אם הוא ביטא את המילים נכונה, הגה את האותיות כהלכה, שם את הטעם במקום הנכון, הדגיש וכיוון במקום הנחוץ.

כך יש לומר בשמונה עשרה:

"א-ד-ני --- שפתי תפתח, ופי --- יגיד תהלתך" "אתה --- גְבוֹר לעולם --- א-ד-ני...". (במילה 'גְבוֹר' האות הראשונה "ג" מודגשת. סימן, שיש להפסיק בין "אתה" ל"גְבוֹר").

"מחיה מתים אתה --- רב להושיע..."

"ומקיים אמונתו לְשִׁנֵי עַפְרָה", אין להגות "לְשִׁנֵי עַפְרָה" - והופכים את ה'שִׁנֵי' ל'שְׁנֵי'. ומי הם "שְׁנֵי עַפְרָה"? הם שלושת האבות הקבורים במערת המכפלה והקרויים "שְׁנֵי עַפְרָה"; ולפי שאנו עומדים לבקש את בקשותינו בתפילת שמונה עשרה אנו מזכירים את חסדי אבות האומה הישנים, הקבורים בחברון. לכן, ראוי להאריך בהגיית ה'ל' ולומר "לְ-שִׁנֵי עַפְרָה", וכן: וְלִי-רוּשָׁלַיִם עֵירךָ.

בקדושה: ימלוך ה', לעולם --- א-לוהיך ציון, לדור ודור --- ורק אח"כ יאמר: "הללו-ה'!"

"סלח לנו אבינו כי חטאנו, מחל לנו מלכנו כי פשענו, כי אל טוב וְסָלַח אתה..." פתח מתחת ל"ח".

"רְאֵה נָא בְעֵינֵינוּ וְרִיבֵה רִיבֵנוּ..." ריבה במלרע ולא במלעיל. פְּיִסוּק בְעֵינֵינוּ אַחֵר הוא בברכת הצדיקים: האשכנזים אומרים 'וְשִׁים חֲלַקְנוּ עִמָּהּ לְעוֹלָם, וְלֹא נָבוֹשׁ כִּי בְךָ בִטְחוּנוּ'. הספרדים גורסים 'וְשִׁים חֲלַקְנוּ עִמָּהּ, וְלְעוֹלָם לֹא נָבוֹשׁ כִּי בְךָ בִטְחוּנוּ'.

ועל כולם יְתַבַּרְךָ יְתַרְוֵם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמֶךָ מִלְכָנוּ...". הקדיש נאמר בשפה הארמית, בקדיש אומרים ב"פתח" יְתַבַּרְךָ יִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרַוֵּם. בתפילת שמונה עשרה הנאמרת בשפה העברית יש לומר ב"צירה" - יְתַבַּרְךָ יְתַרְוֵם. יש לומר: "...הטוב! כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרָחֵם! כִּי לֹא תָמוּ חֲסֵדֶיךָ...". מילה אחת ושני מובנים - הכל תלוי איך אומרים: אֲנַחְנוּ מוֹדִים בְּתַפִּילָה לְקַבֵּלָהּ כִּי לֹא נִגְמְרוּ רַחֲמֵינוּ - לכן: "כָלוּ" במלרע. האומר כָלוּ במלעיל - בהדגשה של ה"כ" - יוצא שמודה על כי נגמרו חלילה רחמיו של הקב"ה. לכן, נדגיש את ה"ל".

בזמן קריאת הכהנים יש המנגנים את שם ה' בטעות מלעיל: "א-דני". יש להטעים כל שם אדנות מלרע אָד-נִי.

"א-לוהי! נצור לשוני מרע..." יש להפסיק מעט בין א-לוהי לנצור.

כך יש לומר

"...הטוב! כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרָחֵם! כִּי לֹא תָמוּ חֲסֵדֶיךָ...".
ההדגשה היא על ה-ל
ולא על ה-כ

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

מרים בת **סאלם שלמה ז"ל**, נפטרה ב-כ"ה בסיון תש"ב.

אסתר אשת **ישראל שלום ישראל ז"ל**, נפטרה ב-כ"ה בסיון תשכ"ח.

יצחק בן **ישראל שלום ישראל ז"ל**, נפטר ב-כ"ב בסיון תשס"ו. יהי זכרם ברוך!

מקום בפרשה יהושע לביא - מדרוך טיולים

פתיל תכלת

"דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם יְצִיַת עַל כַּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל יְצִיַת הַכַּנָּף פְּתִיל תְּכֵלֶת".

אמנות זו של צביעת בדים בתכלת וארגמן, מצויה היתה בידיהם של העמים הכנענים שישבו בימי קדם באגן הים התיכון. יש טוענים שהפניקים נקראו כך משום שפויניקס = ארגמן ביוונית, ואף המילה כנען פירושה צבע הארגמן בשפה האכדית. אמנות זו הלכה ודעכה בעטיים של הכיבושים הביזנטיים המוסלמיים והצלבנים, עד שנעלמה כליל לפני כשבע מאות שנה.

משעה שנעלמה אמנות צביעת התכלת - נעלמו פתילי התכלת מן מהטליתות. משעה שהחלו להתעורר התקוות לגאולה - הלכו והתרבו הנסיונות לחדש את המצווה במתכונתה.

מחקרים הלכתיים-מדעיים רבים נערכו בנסיון למצוא את צבע התכלת המקורי עליו ציורתה התורה, שכן צביעה בתכלת שאינה מקורית - "קלא אילן" בלשון חז"ל, גרועה מאשר המנועות מצביעה. הצעות רבות הוצעו, אך המפורסמות מכולן הן שיטותיהם של ר' גרשון העניך ליינר האדמ"ר מראדזין שהפיק אותו מהדיון שראה באיטליה, ושל הרב יצחק אייזיק הרצוג שזיהה אותו בסגולית. שני גאוני עולם אלו בקיאים היו אף בחכמות הטבע והרבו להסתמך עליהם כדי להוכיח את שיטתם.

בריכת גידול חלזונות בשקמנה.

המתנגדים הרבו הטענות מטענות שונות, החל מכך שהחשש לזיהוי מוטעה גובר על הרצון לקיים את הצביעה, שכן צבע הלבן כשר, ואילו צבע תכלת שאינו מקורי נחשב כקלא אילן, כלומר כזיוף. ועד טענה קבלית לפיה נגזר על התכלת שתבטל בזמן הגלות ותשוב רק בביאת המשיח. כך או כך, ישנם המקפידים לצבוע את פתילת הציצית (פתיל השמש המקיף את הפתילים הלבנים) באחד מסוגי התכלת הקיימים, אך רוב העולם נמנע.

במסגרת החפירות הארכאולוגיות שנערכו במדבר יהודה בשנות ה-60, נמצאו בדים צבועים בצבעי שונים, גם הם נחקרו, אך הם נמצאו כמי שנצבעו בסוגים שונים, ואין יכולת הכרעה.

שרידי מפעלי הפקת הצבע נמצאו במקומות רבים לאורך החוף, ניתן לראותם בתל שקמונה שבדרום העיר חיפה (סמוך למכון לחקר ימים ואגמים), ובחוף מושב דור שליד עתלית.

החלזונות הימיים שנמצאו בדור ובסביבתה מוצגים במוזיאון המזגה, הממוקם במבנה בית החרושת שהקים הברון רוטשילד בנסיון לייצר בקבוקים עבור היין של יקב זכרון יעקב, אך איכות הזכוכית היתה ירודה והמפעל נסגר.

המעוניין ללמוד נושאי התכלת בציצית לעומק, יפנה אל מפעל "פתיל תכלת" אשר במישור אדומים.